ច្បាប់

ស្តីពី

ការចាត់តាំងអង្គការ

តុលាការ និង អយ្យការ

បានឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា

តាមសំណើរបស់ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី

មាត្រា ១- តុលាការប្រជាជន គឺជាអង្គការជំនុំជំរះ នៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា។ រដ្ឋអាជ្ញាអមតុលាការ ធ្វើការចោទប្រកាន់ ប្តឹងតាមច្បាប់ទៅតុលាការ ធានាការប្តឹងទៅតុលាការ ការជំនុំជំរះ និង ការអនុវត្តន៍សាលក្រមអោយបានត្រឹមត្រូវ និង ស្របច្បាប់ ។

សកម្មភាព នៃសាលាជំរះក្តី និង អយ្យការ មានទិសដៅការពារអំណាច ប្រជាជន និង នីត្យានុកូលភាពប្រជាធិបតេយ្យ រក្សាសន្តិសុខសាធារណៈ និង របៀបរៀបរយសង្គម ការពារទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈ ការពារសិទ្ធិសេរីភាព ជីវិត និង ប្រយោជន៍ស្របច្បាប់ របស់ពលរដ្ឋ ដើម្បីពង្រឹងឯករាជ្យជាតិ និង ធានាការកសាងមាតុភូមិ ឈានជាជំហានៗ ឆ្ពោះឡើងសង្គមនិយម។

នៅគ្រប់សកម្មភាព សាលាជំរះក្តី ត្រូវជំរុញពលរដ្ឋអោយមានភាពស្មោះត្រង់ចំពោះមាតុភូមិ និងស្មោះត្រង់ចំពោះរបបនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ជំរុញពលរដ្ឋអោយគោរពទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈ អោយប្រតិបត្តិច្បាប់ និងបទដ្ឋាននៃ ការរស់នៅក្នុងសង្គម ដោយសម្បជញ្ញៈ។

មាត្រា ២- ត្រូវបង្កើតតុលាការប្រជាជនក្រុង និងខេត្ត ដែលមានសមត្ថកិច្ចជំនុំជំរះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ និង រឿងវិវាទរដ្ឋប្បវេណី។

ក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ តុលាការប្រជាជនក្រុង និង ខេត្ត មានសមត្ថកិច្ច ជំនុំជំរះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរង្វង់សមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន។

ក្នុងរឿងរដ្ឋប្បវេណី តាមគោលការណ៍ តុលាការប្រជាជនដែលមានសមត្ថកិច្ច គឺតុលាការ ដែលតាំងនៅខាងទីលំនៅចម្លើយ។ តុលាការត្រូវធ្វើការផ្សះផ្សា ជាបឋមរវាងគូក្តី។ ប្រសិនបើការផ្សះផ្សា មិនបានសំរចត្រូវបញ្ជូនរឿងនោះ ទៅតុលាការជំនុំជំរះ។

ក្នុងករណីពិសេស រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ អាចប្រគល់សមត្ថកិច្ច ទៅអោយតុលាការប្រជាជនក្រុង ឬខេត្ត ណាមួយ អើម្បីជំនុំជំរះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ឬ រឿងរដ្ឋប្បវេណី ណាមួយ ដែលកើតឡើងក្រៅរង្វង់សមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន។

មាត្រា ៣- នៅអមតុលាការប្រជាជន ក្រុង ឬ ខេត្តត្រូវបង្កើតអយ្យការមួយ ដែលទទួលបន្ទុកដូចតទៅះ

១- ទទួលរឿងព្រហ្មទណ្ឌ និងត្រួតពិនិត្យភស្តុតាង បញ្ជា ឬ ចុះផ្ទាល់ធ្វើការអង្កេតស៊ើបសួរបន្ថែម ប្រសិនបើជាការចាំបាច់ ដើម្បីអោយបណ្តឹង ជាអាជ្ញាបានត្រឹមត្រូវ និង ស្របច្បាប់។ មានតែបទល្មើស ព្រហ្មទណ្ឌជាក់ស្តែង ដែលមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ទេ ដែលអាចបញ្ជូនទៅជំនុំជំរះផ្ទាល់តែម្តង។

២- ធ្វើលិខិតចោទប្រកាន់។ សំរេចពីការចោទប្រកាន់ ឬ មិន ចោទប្រកាន់ជនប្រព្រឹត្តបទល្មើស។

៣- ប្រើសិទ្ធិអយ្យការនៅពេលជំនុំជំរះ។

៤- ត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តន៍សាលក្រម។

ពេលជំនុំជំរះរឿងរដ្ឋប្បវេណី រដ្ឋអាជ្ញាអាចបញ្ចេញយោបល់របស់ខ្លួន បើយល់ឃើញថាជាការចាំបាច់។ ប៉ុន្តែ ក្នុងរឿងសំខាន់ៗខ្លះ ដែលមានទាក់ទងដល់របៀបរៀបរយសាធារណៈ ឬ ទ្រព្យសម្បត្តិសង្គម ឬ ជាប់ជំពាក់ដល់ផលប្រយោជន៍អនីតិជន និង សមត្ថជន រដ្ឋអាជ្ញាត្រូវធ្វើអន្តរាគមន៍ ដោយតាំងខ្លួនជាគូក្តីដើម។ សាលក្រមរបស់តុលាការបជជនក្រុង ឬ ខ. សីវរចេះដោយមានការភ័ន្តច្រឡំ រដ្ឋអាជ្ញា ត្រូវធ្វើសាលក្រម

ប្រសិនបើ រដ្ឋអាជ្ញាយល់ឃើញថា សាលក្រមរបស់តុលាការប្រជាជនក្រុង ឬ ខេត្ត សំរេចដោយមានការភ័ន្តច្រឡំ រដ្ឋអាជ្ញាត្រូវធ្វើសាលក្រមនោះជាបន្ទាន់ ក្រោយមានភ្ជាប់សំណើ និងយោបល់របស់ខ្លួន ទៅរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ដើម្បីប្តឹងបដិសេធ។

មាត្រា ៤ - ដើម្បីជំនុំជំរះ សាលជំរះក្តី ត្រូវផ្អែកលើច្បាប់។ ក្នុងករណីគ្មានអត្ថបទច្បាប់ សាលាជំរះក្តីអនុវត្តគោលការណ៍ប្រហាក់ប្រហែលនៃច្បាប់ ឬ ផ្អែកលើគតិនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងមាគ៌ានយោបាយបដិវត្តន៍។

មាត្រា ៥- ដើម្បីជំនុំជំរះ សាលាជំរះក្តី ត្រូវផ្អែកលើគោលការណ៍ពលរដ្ឋគ្រប់រូបមានភាពស្មើគ្នាចំពោះច្បាប់ ដោយឥតប្រកាន់ជនជាតិ ជំនឿ សាសនា ភេទ និងឋានៈក្នុងសង្គម ។

មាត្រ ៦- ទីប្រឹក្សាប្រជាជន ចូលរួមក្នុងការជំនុំជំរះរឿងព្រហ្មទណ្ឌ និង រឿងរដ្ឋប្បវេណី។ ក្នុងពេលជំនុំជំរះទីប្រឹក្សាប្រជាជន មានសិទ្ធិស្មើនឹងចៅក្រម។

ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជំរះ ធ្វើការជាសមូហភាព និង សំរេចសេចក្តីតាមមតិ ភាគច្រើន។

មាត្រា ៧- ការជំនុំជំរះ ត្រូវធ្វើជាសាធារណៈ។ ប៉ុន្តែ ក្នុងករណីខ្លះ ដែលត្រូវរក្សាការសម្ងាត់របស់រដ្ឋ ឬ សីលធម៌សង្គម ការជំនុំជំរះ អាចប្រព្រឹត្តទៅជាសម្ងាត់បាន។

មាត្រា ៨- សាលាជំរះក្តី ធានាអោយពលរដ្ឋ ដែលជាជនជាតិភាគតិចប្រើភាសា និងអក្សរ របស់ខ្លួនបាន។

មាត្រា ៩- សិទ្ធិការពារខ្លួនរបស់ជនជាប់ចោទជនជាប់ចោទ ត្រូវធានា។

ជនជាប់ចោទ មានសិទ្ធិការពារខ្លួនដោយខ្លួនឯង ឬពឹងមេធាវិណាមួយឬ អ្នកដទៃណាមួយ អោយជួយការពារ។ ក្នុងករណីខាងក្រោយនេះ ត្រូវមានការយល់ព្រមពីតុលាការជាមុនសិន។

ក្នុងរឿងសំខាន់ តុលាការត្រូវចាត់តាំងមេធាវី ឬ អ្នកការពារម្នាក់អោយជួយការពារជនជាប់ចោទ បើជនជាប់ចោទគ្មានលទ្ធភាពនឹងពឹងអ្នកការពារអោយជួយការពារខ្លួនបាន។

ក្នុងរឿងរដ្ឋប្បវេណី គូក្តីមានសិទ្ធិពឹងមេធាវី ឬ អ្នកដទៃណាមួយ អោយជួយការពារផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួនបាន។

មាត្រា ១០- ក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌក៏ដូចជារឿងរដ្ឋប្បវេណីដែរ តុលាការ ប្រជាជនក្រុង ឬ ខេត្ត ជំនុំជំរះជាលើកទី ១ និងជាលើកចុងក្រោយបង្អស់ ។

បើគូក្តីណា មិនសុខចិត្តនឹងសាលក្រមនេះ អាចធ្វើពាក្យបណ្តឹងតវ៉ាទៅស្ថាប័នលើ។

សាលក្រមកាត់ទោសប្រហារជីវិត ត្រូវដាក់ជូនក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋពិនិត្យ និងអនុម័តជាមុនសិន មុននឹងយកទៅអនុវត្ត។

ជនដែលត្រូវកាត់ទោសប្រហារជីវិត មានសិទ្ធិសុំអនុគ្រោះទោសទៅក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ ក្នុងរយៈ ៧ ថ្ងៃ គិតពីថ្ងៃប្រកាសសាលក្រម។

មាត្រា ១១- តាមគោលការណ៍ សាលក្រមនៃតុលាការប្រជាជនក្រុង និងខេត្ត ត្រូវសំរេចចំពោះមុខគូក្តី។

ប្រសិនបើសាលក្រម ជាសាលក្រមកំបាំងមុខ គូក្តីអាចប្តឹងជំទាស់បាន ក្នុងរយៈ ១៥ ថ្ងៃ។ រយៈពេលនេះ គិតពីថ្ងៃដែលបានឲ្យដំណឹងពីសាលក្រមនោះដល់គូក្តីផ្ទាល់ខ្លួន ឬ ដល់លំទីលំនៅរបស់គូក្តី។

មាត្រា ១២- អង្គការរដ្ឋ អង្គការសង្គម និងពលរដ្ឋ ត្រូវគោរពសាលក្រម និងសេចក្តីសំរេចស្ថាពរ របស់តុលាការប្រជាជនក្រុង និង ខេត្តអង្គការ ឬ ជនដែលទទួលខុសត្រូវ ក្នុងការអនុវត្តន៍សាលក្រម និង សេចក្តីសំរេចនេះ ត្រូវអនុវត្តអោយបានត្រឹមត្រូវ។

នគរបាល ធានារ៉ាប់រងការអនុវត្តន៍ទោសពន្ធនាគារ និងទោប្រហារជីវិត។

គណៈកម្មាធិការប្រជាជនបដិវត្ត ឃុំ សង្កាត់ ទទួលបន្ទុកអនុវត្ត សាលក្រម ឬ សេចក្តីសំរេចក្នុងរឿងរដ្ឋប្បវេណី សាលក្រមសំរេចពីទោសពិន័យ ជាប្រាក់ ឬ សំរេចពីជម្ងឺចិត្ត។

មាត្រា ១៣- តុលាការប្រជាជន ក្រុង និង ខេត្ត ទទួលខុស ត្រូវ ចំពោះគណៈកម្មាធិការប្រជាជនបដិវត្តក្រុង និង ខេត្ត ហើយរាយកាណ៍ពី សកម្មភាពរបស់ខ្លួន ជូនអង្គការនេះ។

មាត្រា ១៤- នៅថ្នាក់ ឃុំ និង សង្កាត់ ការផ្សះផ្សា រវាងគូក្តី ក្នុងរឿងរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវប្រគល់អោយគណៈកម្មាធិការប្រជាជនបដិវត្ត។

មាត្រា ១៥- នៅថ្នាក់ស្រុក គណៈកម្មាធិការប្រជាជនបដិវត្ត ត្រូវចាត់តាំងសមាជិករបស់ខ្លួនម្នាក់ ដើម្បីទទួលបន្ទុកកិច្ចការតុលាការ។ សមាជិករូបនេះ ត្រូវផ្សះផ្សាគូក្តីក្នុងរឿងរដ្ឋប្បវេណី ដែលគណៈកម្មាធិការប្រជាជនបដិវត្ត ឃុំ ផ្ញើមកអោយខ្លួន សមាជិករូបនេះ សំរេចពីការបំពានទៅលើបទបញ្ជា ស្តីពីរបៀបរៀបរយសាធារណៈ ហើយចំពោះបទល្មើសនេះ អាចធ្វើការព្រមាន នៅក្នុងអង្គប្រជុំ នៃតំណាងប្រជាជនឃុំ ដល់ជនប្រព្រឹត្តល្មើស និង ក្នុងករណីធ្ងន់ធ្ងរ អាចពិន័យជាប្រាក់ពីពីររៀល ដល់ ២០ រៀល ម្ភៃរៀល។

បាច់ដែលបានយកពីការពិន័យ ត្រូវបញ្ចូលទៅក្នុងថវិការដ្ឋ។

មាត្រា ១៦- នៅថ្នាំសង្កាត់ ក៏ដូចជានៅថ្នាក់ស្រុកដែរ បើការផ្សះផ្សារវាងគូក្តីក្នុងរឿងរដ្ឋប្បវេណី មិនបានសំរេច ត្រូវផ្ញើសំណុំរឿងនោះទៅតុលាការប្រជាជនក្រុង ឬ ខេត្ត ដើម្បីសំរេច។

មាត្រា ១៧- តុលាការប្រជាជនក្រុង ឬ ខេត្ត ផ្តល់សេចក្តីណែនាំពីការងារុលាការ ដល់គណៈកម្មាធិការប្រជាជនបដិវត្តស្រុក ឃុំ សង្កាត់។

មាត្រា ១៨- រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ត្រួតពិនិត្យសាលក្រមទាំងអស់ របស់តុលាប្រជាជនក្រុង និង ខេត្ត។ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ បានសិទ្ធិប្តឹងបដិសេធសាលក្រម ដែលបានសំរេចដោយមានការភ័ន្តច្រឡំ ហើយធ្វើសេចក្តីរាយការណ៍ទៅក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋដើម្បីសំរេច។

មាត្រា ១៩- ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមានសិទ្ធិសំរេចលើបណ្តឹងបដិសេធ ដែលធ្វើឡើងដោយរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួង យុត្តិធម៌។ ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ យល់ឃើញថា បណ្តឹងបដិសេធនេះត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ត្រូវផ្ញើសំណុំរឿងនេះទៅ តុលាការក្រុង ខេត្ត ដដែល ដើម្បីជំនុំជំរះឡើងវិញ។

មាត្រា ២០- តុលាការប្រជាជនក្រុង ឬ ខេត្ត មានប្រធានម្នាក់ អនុប្រធានម្នាក់ ឬ ពីរនាក់ ហើយ និង ចៅក្រម។ នៅពេលជំនុំជំរះលើកទី ១ និងជាលើកចុងក្រោយបង្អស់ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជំរះ មានចៅក្រមម្នាក់ជា ប្រធាន និង ទីប្រឹក្សាប្រជាជនពីរនាក់។

ក្នុងនីតិវិធីជំនុំជំរះសាឡើងវិញ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជំរះ ត្រូវមានច្រៅមពីរនាក់ ដែលម្នាក់ជាប្រធាន និងទី ប្រឹក្សាប្រជាជន បីនាក់ ហើយសុទ្ធតែអ្នកដែលមិនបានចូលរួមក្នុងការជំនុំជំរះលើកទី ១ និង លើកចុងក្រោយប ង្អស់។

ក្នុងករណីដែលខ្វះចៅក្រម រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ត្រូវតែងតាំងចៅក្រមម្នាក់ នៃតុលាការប្រជាជន ក្រុង ឬ ខេត្ត ដែលនៅជិតខាង ដើម្បីអោយ ចូលរួមក្នុងការជំនុំជំរះសាឡើងវិញ។

មាត្រា ២១- នៅអមតុលាការប្រជាជន ក្រុង ឬ ខេត្ត នីមួយៗ ត្រូវតែងតាំងរដ្ឋអាជ្ញាម្នាក់ រដ្ឋអាជ្ញារង ម្នាក់ ឬ ពីរនាក់។

មាត្រា ២២- ប្រធានតុលាការ និង រដ្ឋអាជ្ញាអមតុលាការ ត្រូវបានជ្រើសរើសដោយគណៈកម្មាធិការ ប្រជាជនបដិវត្ត ក្រុង ឬខេត្ត ដោយ មានការយល់ព្រមពីរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ និង ត្រូវបានតែងតាំងដោយ ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី។

អនុប្រធាន ចៅក្រម និង រដ្ឋអាជ្ញារង ត្រូវបានចាត់តាំងដោយ គណៈកម្មាធិការប្រជាជនបដិវត្តបូង ឬ ខេត្ត ក្រោយពីបានសេចក្តីយល់ព្រម ពីរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌។

មាត្រា ២៣- ក្រោមឱវាទប្រធានតុលាការប្រជាជនក្រុង ឬ ខេត្ត មានលេខាធិការ - ក្រឡាបញ្ជី ទទួល បន្ទុកការងារបច្ចេកទេសនៃសាលាជំរះក្តី។

នៅក្រោមឱវាទរដ្ឋអាជ្ញាអមតុលាការប្រជាជនក្រុង ឬ ខេត្ត លេខាធិការ - ក្រឡាបញ្ជី ទទួលបន្ទុក ការងារបច្ចេកទេស នៃអយ្យការ។

កិច្ចការរដ្ឋបាលទូទៅ និងការគ្រប់គ្រងកិច្ចការផ្សេងៗទៀត ត្រូវស្ថិតនៅក្រោមបទឱវាទរួមរបស់ ប្រធានតុលាការ និង រដ្ឋអាជ្ញា។ ក្នុងករណីដែលគ្មានឯកភាពក្នុងការអោយយោបល់ យោបល់របស់ប្រធាន ត្រូវ ទុកជាយោបល់ដែលមានឧត្តមានុភាព។

មាត្រា ២៤- ចំនួនបុគ្គលិក នៃតុលាការប្រជាជនក្រុង ឬ ខេត្ត នីមួយៗ ត្រូវកំណត់ដោយក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ មន្ត្រី តាមសំណើរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ និង ដោយមានការយល់ព្រមពីអង្គការសាមី។

មាត្រ ២៥- បញ្ជីទីប្រឹក្សាប្រជាជនក្រុង ឬ ខេត្តនីមួយៗ ត្រូវ រៀបចំដោយគណៈកម្មធិការរណសិរ្ស សាមគ្គី កសាង ការពារមាតុភូមិកម្ពុជា ក្រុង ឬ ខេត្ត ដោយ សហការជាមួយសហជីពកម្ពុជា យុវជនបដិវត្ត កម្ពុជា និង សហគមនារីកម្ពុជា ក្រុង ឬខេត្ត នោះ។ ចំនួនទីប្រឹក្សាប្រជាជនក្រុង–ឬ ខេត្ត ត្រូវកំណត់ដោយ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌។

មាត្រា ២៦- បញ្ជីមេធាវី និង ក្នុងការពារសង្គម ត្រូវរៀបចំដោយគណៈធម្មាធិការរណសិរ្សសាមគ្គី កសាង ការពារមាតុភូមិកម្ពុជា ក្រុងឬ ខេត្ត ដោយសហការជាមួយសហជីពកម្ពុជា យុវជនបដិវត្តកម្ពុជា និង សមាគមនារីកម្ពុជា ក្រុង ឬ ខេត្ត នោះ។

មាត្រា ២៧- នគរបាលត្រូវទទួលបន្ទុកនាំជនជាប់ចោទ ទៅតុលាការ និងធានារបៀបរៀបរយនៅ ពេលជំនុំជំរះ។

មាត្រា ២៨- ក្រឹត្យ - ច្បាប់ លេខ ០១ ក.ច ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៨០ ត្រូវទុកជានិរាករណ៍។